

**Орлова В.К., к.е.н., професор,
професор кафедри обліку та оподаткування
Кафка С.М., д.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку та оподаткування
Степанюк О.С., асистент**

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ФІНАНСОВІ КОВЕНАНТИ ЯК МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ ОБ'ЄКТА ІНВЕСТУВАННЯ НА ОСНОВІ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

У кожного користувача фінансових звітів підприємства є свої специфічні потреби до інформації інтегрованих звітів. Власники підприємств, менеджери на підставі інформації таких звітів приймають управлінські рішення з метою удосконалення діяльності підприємства. Майбутні інвестори – приймають рішення щодо доцільності інвестицій в капітал підприємства, але рішення щодо удосконалення діяльності підприємства не приймають. Банки приймають рішення щодо кредитування підприємства, при цьому в кредитній угоді вони передбачають спеціальні умови – ковенанти, мета яких захистити банк і заборонити позичальнику дії, які можуть негативно вплинути на ймовірність повернення кредиту. Шляхом моніторингу значень ковенант на протязі дії кредитної угоди банки приймають участь в контролі за фінансовим станом позичальника.

На даний час визначення ковенантів та їх роль трактуються різними авторами досить схоже. На наш погляд, найбільш повно визначення ковенантів надали Грінбаум С. та Такор А.: «Ковенанти – це спеціальні умови, мета яких – захистити банк і заборонити позичальнику дії, які можуть негативно вплинути на вірогідність повернення кредиту [1, с. 212]

Включення фінансових ковенантів в кредитний договір з метою зниження ризику неповернення кредиту передбачає використання показників фінансової звітності в якості індикаторів рівня ризику банкрутства позичальника. Багато іноземних досліджень ковенантів свідчать про актуальність даної теми. В Україні публікації на тему ковенантів зустрічаються дуже рідко. В той же час ковенанти мають місце в українській економіці. В пресі обговорювалися порушення Україною ковенанта, який визначає відношення державного боргу до ВВП (не повинно перевищувати 60 %), закріпленого в умовах єврооблігацій України, що могло притягнути вимогу дострокової виплати за цими єврооблігаціями. В відносинах банків з позичальниками в Україні використовуються ковенанти, як додаткові умови зниження кредитного ризику.

Грінбаум С. та Такор А. класифікують ковенанти на чотири групи: позитивні, обмежувальні умови, негативні та умови, які описують порушення зобов'язань [1]. Позитивні ковенанти вимагають від позичальника здійснення визначеної дії. Наприклад, надання до банку щоквартальної фінансової звітності. Обмежувальні умови – вони обмежують дії позичальника. Наприклад, обмеження суми дивідендів, що виплачуються. Негативні – забороняють позичальнику визначені дії без попереднього погодження з банком. Наприклад, заборона на продаж активів. Умови, які описують порушення зобов'язань – це випадки, в яких, відповідно до кредитного договору, у банку виникає право вимагати термінового повернення кредиту. Наприклад, несвоєчасні виплати по кредиту це порушення ковенантів.

Ковенанти в даний час почали використовувати в різних сферах: при укладанні кредитних договорів, договорів купівлі-продажу, при оренді нерухомості, при здійсненні інвестицій, при фіксації ціни продажу, при наданні банківської гарантії, при фінансуванні інвестиційного проекту тощо.

Лансетт П. по іншому класифікує ковенанти: фінансові ковенанти, ковенанти, які стосуються менеджменту, контролю і власності, ковенанти, які містять вимоги по представленню позичальником кредитору звітності і розкриття ним іншої інформації [2].

Беляев Р. В. обґрунтував використання ковенантів як додаткових зобов'язань позичальників, спрямованих на зниження кредитного ризику, використовуючи неінституціональну економічну теорію в частині теорії контрактів, дослідження зв'язку динаміки показників фінансової звітності та кредитних ризиків, а також ресурсну концепцію стратегічного менеджменту [3, с. 91-123].

Ковенанти виконують дві важливі функції: стимулюючу і компенсаційну. Ковенанти спрямовані в майбутнє – вони встановлюють ті дії, які контрагент повинен здійснити (або утриматися від їх здійснення) після укладення угоди, протягом терміну її дії, а отже, інтегровані звітність підприємств задовольняє такі інформаційні потреби користувачів, оскільки вона містить стислий виклад про те, як стратегії підприємства, його діяльність та перспективи в контексті зовнішнього середовища, допоможуть створити цінність в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Безумовно всі названі груп показників інформують майбутнього інвестора щодо стану і ефективності використання оборотних активів майбутнього об'єкта інвестування, але, на наш погляд, основними, тобто більш інформативними є наступні: частка власних обігових коштів в оборотних активах; частка оборотних активів в активах підприємства; віддача оборотних активів (їх оборотність); рентабельність оборотних активів.

Що стосується ефективності грошових коштів, то тут доцільно використовувати наступні показники:

- частка в оборотних активах, іммобілізованих в дебіторську заборгованість;
- коефіцієнт здатності підприємства генерувати грошові потоки;
- коефіцієнт якості чистого грошового потоку від операційної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Greenbaum S. I., Thakor A. V. *Contemporary Financial Intermediation*. Burlington, San Diego, Amsterdam: Elsevier Academic Press, 2007. 672 p.

2. Lancett P. *Types of Debt Covenants*. 2014. URL: http://www.ehow.com/list_6464801_types-debt-covenants.html (дата звернення: 18.01.2015).

3. Беляев Р. В. *Ковенанты как механизм управления рисками в кредитных отношениях*. Вестник С.-Петербур. ун-та. Сер. Менеджмент. 2015. Вып.1. С. 91-124.